

x

Warszawa, 09-07-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Valeri Vachev

XI.7036.42.2023.DB

Pani
Izabela Ziętka
Podsekretarz stanu
Ministerstwo Edukacji Narodowej
ePUAP

Szanowna Pani Minister!

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał wniosek dotyczący sytuacji uczniów, u których zdiagnozowano zaburzenia hiperkinetyczne, w tym hiperkinetyczne zaburzenia zachowania (ADHD). W opinii osoby go wnoszącej obecne uregulowania wsparcia uczniów z tej grupy w procesie edukacji nie odpowiadają ich szczególnym potrzebom.

We wspomnianym wniosku szczególnie podkreślono problem braku możliwości uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla uczniów z ADHD. Aktualnie uczniowie z tej grupy mogą uzyskać orzeczenie o zagrożeniu niedostosowaniem społecznym lub orzeczenie o niedostosowaniu społecznym. Niemniej jednak, możliwość ta obejmuje wyłącznie część uczniów, m.in. w przypadkach, w których ADHD występuje wraz z inną szczególną potrzebą edukacyjną. W pozostałych przypadkach można ubiegać się o opinię dokumentującą diagnozę hiperkinetycznego zaburzenia zachowania, jednak – zdaniem Wnioskodawczyni – dokument ten nie uprawnia do uzyskania odpowiedniego wsparcia.

W korespondencji wskazano również na konsekwencje związane z brakiem możliwości uzyskania przez ucznia z ADHD orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego – wykaz subwencji nie zawiera hiperkinetycznego zaburzenia zachowania (ADHD). Oznacza to, że wyłącznie w przypadku, w którym uczeń z ADHD uzyska orzeczenie o zagrożeniu niedostosowaniem społecznym lub orzeczenie o niedostosowaniu społecznym placówka edukacyjna będzie miała możliwość uzyskania dodatkowych środków na dostosowanie procesu edukacji do szczególnych potrzeb ucznia. Wysokość subwencji również budzi wątpliwości Wnioskodawczyni, która podkreśla, iż na tle kwot możliwych do uzyskania dla uczniów posiadających orzeczenia wydane z uwagi na inne szczególne potrzeby, kwota subwencji przysługująca – jak wyżej wskazano – wyłącznie części uczniów z ADHD nie pozwala na wprowadzenie adekwatnych do potrzeb rozwiązań.

Z informacji posiadanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że kwestia edukacji uczniów z ADHD było przedmiotem petycji kierowanych przez środowisko reprezentujące tę grupę oraz było tematem spotkań z przedstawicielami organizacji społecznych. Potrzeba zapewnienia wsparcia uczniom z ADHD została również dostrzeżona w interpelacji z 4 kwietnia 2024 r.¹

Prawo do nauki jest jednym z fundamentalnych praw człowieka, którego realizacja umożliwia rozwój osobisty oraz pozwala na osiągnięcie samodzielności i niezależności, a także pełny udział we wszystkich sferach życia. Konstytucja RP w art. 70 przyznaje każdemu prawo do nauki oraz zobowiązuje władze publiczne do zapewnienia obywatelom powszechnego i równego dostępu do wykształcenia. Ponadto, na podstawie art. 24 ust. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych², Polska zobowiązała się do zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami dostępu do wykształcenia bez dyskryminacji i na zasadach równych szans.

¹ Interpelacja posła Aleksandra Miszalskiego z dnia 4 kwietnia 2024 r. do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zinstytucjonalizowanych działań w zakresie wsparcia młodzieży z ADHD,
<https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=D46HDU&view=null>
[dostęp: 8 lipca 2024 r.]

² Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169, ze zm.).

Co więcej, w świetle preambuły ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo Oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.), szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności, zaś art. 1 pkt 6 wskazanej ustawy stanowi, że system oświaty zapewnia m.in. możliwość pobierania nauki przez dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami. Zadaniem państwa jest zapewnienie takiego systemu kształcenia, który będzie zmierzał do pełnego rozwoju potencjału ucznia, talentów i kreatywności, a także zdolności przy pełnym wykorzystaniu jego możliwości, a podejmowane działania powinny gwarantować, że osoby z niepełnosprawnościami nie będą wykluczone z powszechnego systemu edukacji ze względu na swoją niepełnosprawność.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1058), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w niniejszej sprawie. W szczególności proszę o wskazanie, czy w Ministerstwie Edukacji Narodowej analizowano kwestię umożliwienia uzyskiwania przez uczniów z ADHD orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wyłącznie na podstawie diagnozy stwierdzającej hiperkinetyczne zaburzenia zachowania oraz czy zbadano kwestię dostosowania wysokości subwencji do kosztów zwiększenia dostępności procesu edukacji dla uczniów z ADHD.

Łączę wyrazy szacunku

Valeri Vachev

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/